

NOVEMBER 2001 MILJØ DESIGN TEKNIK NR 04

LYS

FORDELAGTIG TILSKUDSORDNING

BROLYS-KONKURRENCE

ÅRETS LYSPUNKTER 2001

WEBER-LYSPRISEN

ARKITEKTUR, ENERGI OG DAGSLYS

Forsidefoto:

CCI Europe's nye domicil
Foto: Arkitektgruppen Aarhus.

Bagsidefoto:

1. præmieprojekt fra konkurrencen om belysning af Limfjordsbroen.

»LYS« er et dansk tidsskrift, der behandler inden- og udenlandske lystemaer.

13. årgang nr. 4
December 2001

Udgiver

Lysteknisk Selskab og DELTA
Dansk Elektronik, Lys og Akustik

Redaktion

Jørgen Klausen (ansvh.)
Dorte Gram (red. sekr.)
Poul Erik Pedersen
Vibeke Clausen
Gunver Hansen

Grafisk idé og layout

Kontrapunkt A/S

Teknisk Produktion

Glumsø Bogtrykkeri

Pris

D. Kr. 60,00 pr. nr.
D. Kr. 150,00 p. a.
inkl. fors. + moms
leveret i Danmark

Lys udkommer 4 gange p.a.

Forfatterne alene er ansvarlige for artiklernes indhold, der ikke nødvendigvis udtrykker udgiverens anskuelse.

© Eftertryk af artikler og illustrationer må kun ske efter aftale med redaktionen.

ISSN: 0904-7824

LYS

Lysteknisk Selskab
Engholmvej 19
Postboks 28
3660 Stenløse
Tlf. +45 47 17 18 00
Fax +45 47 17 08 32
E-mail: information@lysteknisk.dk
Hjemmeside: www.lysteknisk.dk

197 Tilskudsordning vil gavne belysningsbranchen

Hvis belysningsbranchen er hurtig, vil den kunne få stor gavn af Energistyrelsens tilskudsordning, som har til formål at reducere energiforbruget i industrien. Det mener direktør Willy Goldby, Philips Lys, som er formand for "Det Rådgivende Energiudvalg for Industrien", REI, der skal rådgive Energiministeriet om, hvordan tilskudsordningerne kan udnyttes.

224 Arkitektur, energi og dagslys

By og Bygs gennemgang af syv bygninger af høj arkitektonisk kvalitet viser, at dagslyset kan udnyttes væsentligt bedre og at behovet for kunstig belysning kan reduceres. Et særligt problem er generende reflekser i computerskærme. Det er ikke lykkedes at undgå eller modvirke disse gener på en overbevisende måde i de undersøgte bygninger, hverken i de ældre eller i de nye.

234 Godt teaterlys kræver troldmænd!

Torsdag den 4. oktober modtog landets vel nok førende teater lysdesigner Jesper Kongshaug Lysteknisk Selskabs Weber-lyspris. Jesper Kongshaug, har i mere end 20 år arbejdet med lys-sætning inden for teater, film og performance.

- 196** Troldmanden
- 197** Interview: Tilskudsordning vil gavne belysningsbranchen
- 200** Brolys-konkurrence vundet af studerende
- 206** CCI og Lyset
- 210** Stuens lys på en ny måde
- 212** Interview: Boligmode og komfort i front
- 214** Lamper med modeluner
- 215** Eventyrligt lys i Odense
- 222** I Kultur nattens lys
- 224** Arkitektur, energi og dagslys
- 229** Årets Lyspunkter 2001
- 234** Godt teaterlys kræver troldmænd!
- 236** Lysets sprog – om teaterlys
- 238** UngtLys
- 240** LysStrejf
- 242** Kalender
- 243** Summaries
- 244** Indhold 2001
- 246** Næste nummer

Troldmanden

Jørgen Klausen er ansvarsh. redaktør.

Oplevelser – illusioner – magi. Tre nøgleord i teatrets verden. Det gælder inden for skuespil, opera, ballet, performance mv. Men at skabe en forestilling, der forbinder disse elementer, kræver, at der spilles på hele klaviaturet af aktører: kunstnere såvel som teknikere. De sidste står ofte – ufortjent – i skyggen af de første. "Back-office" folkenes professionelle håndtering og kompetence er nemlig helt afgørende for, at der kan skabes de stemninger og de sceniske billeder, som er nødvendige for at realisere de kunstneriske intentioner.

En hovedperson i teatrets teknikergruppe er lyssætteren. En forestillings succes, hviler mere end nogensinde tidligere på netop lyssætningen. Ja, mange forestillinger er rent faktisk bygget op omkring lyset på scenen; tænk blot på Hotel ProFormas performance-forestillinger og den succesombruste "Woyzeck", som får premiere på Betty Nansen Teatret i december for blot at nævne nogle få.

At kunne kreere overbevisende lyssætninger, der pirrer vore sanser, kræver en person med en troldmands eller en tryllekunstners evner. Og lykkeligvis har Dansk Teater i Jesper Kongshaug en sådan person. Jesper Kongshaug er p.t. nok den mest estimerede teater-lysdesigner, vi har. Og derfor var det såre fortjent, at årets Weberlyspris netop gik til ham. Som Weber-juryen bl.a. fremhæver det, har Jesper Kongshaug "på fornem vis kombineret det legende menneske med en altid professionel holdning til sine opgaver. Derigennem er han en kreativ medskaber af spændende og visionære universer og lysoplevelser."

I forbindelse med prisoverrækkelsen på Statens Teaterskole i begyndelsen af oktober viste Jesper Kongshaug adskillige godbidder fra sin forunderlige verden, der indeholder en perlerække af produktioner inden for teater, film og performance. Her kunne man se, hvordan teknik, funktion og praktiske hensyn ved hjælp af fantasi, godt håndværk og stor kunstnerisk indsigt kan forvandles til oplevelser, som publikum sent vil glemme. Og her er sandelig megen inspiration at hente for alle, der beskæftiger sig med at projektere belyningsanlæg i den "mere almindelige" arbejdsverden. Dagen og morgendagen forlanger af belyningsplanlæggerne, at de gør alt for at skabe en så indbydende og spændende rugbrødsbelysning som muligt i vore kontorer og arbejdslokaler i øvrigt – måske ved at bruge flere kunstneriske indslag. Og med lidt øvelse kan belysningen give os oplevelser, som vender op og ned på den normale måde, vi opfatter lys på, og give os en ny dimension i hverdagen.

Det kan være, at Jesper Kongshaug og hans ligemænd i højere grad skal være med til at krydre morgendagens arbejdsbelysning. En fascinerende tanke – men uanset de fortræffeligheder, der kan ligge heri, må de kunstneriske elementer aldrig gå ud over det vigtigste ved ethvert velfungerende belyningsanlæg – nemlig lysets funktion.

Jørgen Klausen

Godt teaterlys kræver troldmænd!

Torsdag den 4. oktober modtog landets vel nok førende teater lysdesigner Jesper Kongshaug Lysteknisk Selskabs Weber-lyspris

AF DORTE GRAM

Der var magi i luften, da medlemmer fra Lysteknisk Selskab mødtes med teaterfolk og studerende på Statens Teaterskole den 4. oktober for at overvære overrækkelsen af Weber-lysprisen. Begivenheden samlede i alt 100 deltagere. Prisen gik til Jesper Kongshaug, som i mere end 20 år har arbejdet med lyssætning inden for teater, film og performance. Han har sat lys på Wagners Nibelungens Ring for Den Jyske Opera, på Orfeo for Hotel Proforma og på Tryllefløjten på Det Kongelige Teater. Han har ikke alene arbejdet med teater i traditionel forstand. I den genre, som hedder Site-Specific, kan bl.a. nævnes åbningen af kunstmuseet Arken, åbningen af Øresundbroen og julekalenderen på Rådhuspladsen i København i 1998 og 1999. Der gives masser af priser til skuespillere og instruktører, men det er første gang, at en af teatrets mere "usynlige" troldmænd får en pris. Før selve overrækkelsen fandt sted, fortalte Jesper Kongshaug om sit arbejde med lys ledsaget af videooptagelser og dias (se s. 236). Billederne og fortællingerne førte de tilstedeværende ind i en forunderlig verden, hvor teknik, funktion og praktiske hensyn ved hjælp af fantasi, godt håndværk og stor kunstnerisk indsigt forvandles til oplevelser publikum sent vil glemme.

Uden troldmænd går det ikke

Det var kollegaen Lars Rosendahl fra Statens Teaterskole, der på vegne af Weberlys-juryen stod for prisoverrækkelsen. Han pointerede, at prisen er med til at sætte fokus på en profession, der tidligere har stået lidt i skyggen af andre fag inden for teatret. I sin tale sagde han bl.a.:

- "På teatret lever vi at lave illusioner. Ved hjælp af teknik skaber vi stemninger og billeder, som underbygger de kunstneriske intentioner, som alle der arbejder på forestillingen har besluttet sig for skal være en del af de oplevelser publikum går hjem med.

Jeg skal være den sidste til at romantisere kunstnerisk arbejde på et teater. Som i så mange andre professioner er det, som publikum ser, resultatet af nøje planlægning, hårdt slid, og et helt

Fakta:

Weber-lysprisen består af et diplom og en check på 30.000 kr. Prisen er opkaldt efter landets til dato eneste lysprofessor, civilingeniør, dr.techn. Georg Weber, der levede 1903-1959. Georg Weber var en markant personlighed i den danske belysningsverden i 40'erne og 50'erne, hvor han bl.a. sloges med Poul Henningsens om lyskvalitet og de dengang forkætrede lysrør.

Weber-lysprisen tildeles personer eller virksomheder og institutioner, som har ydet en bemærkelsesværdig indsats inden for lys og belysning. Prisen kan ikke søges.

Dommerkomiteen for Weber-lysprisen har i 2001 bestået af: direktør, rådg. ing. Jens Gudum, arkitekt Tina Jørstian, journalist Lone Kühlmann, lysdesigner Marianne Tuxen, produktionskoordinator Lars Rosendahl, adjunkt Mette Sandbye, belysningsdirektør Hans-Erik Wolff, sekretær: direktør Jørgen Klausen (Lysteknisk Selskab).

nødvendigt og enestående teamwork imellem højt specialiserede "tosser", der med hvert deres kunstneriske og praktiske bidrag giver en oplevelse, som sent glemmes. Uden alle troldmændene ville en teaterproduktion ikke lykkes. Jesper Kongshaug er en af disse troldmænd. Hans bidrag og speciale er belysning".

Juryens motivering

Dommerkomiteens begrundelse, som står trykt på diplommet, blev også læst op. I den hedder det:

- "Jesper Kongshaug kombinerer på fornem vis "det legende menneske" med en altid professionel holdning til sine opgaver. Derigennem er han en kreativ medskaber af spændende og visionære universer og lysoplevelser.

Både på teatret og andre steder hvor Jesper Kongshaug med ildhu arbejder med lys, er det sikkert, at der altid venter tilskueren store oplevelser. Jesper Kongshaug har som ingen anden skabt opmærksomhed om lysdesignets afgørende rolle for en teaterforestilling.

I en tid hvor lysdesign som så mange andre udtryksformer er i en rivende ud-

vikling og under stor indflydelse af de elektroniske medier, er Jesper Kongshaug i stand til at fastholde gamle dyder, som han modigt kombinerer med ny teknologi. Herved er han med til at skrive fremtidens dagsorden for brug af lysdesign."

Der er næppe tvivl om, at det ville have været helt i Webers ånd, at prisen gik til "et legende og professionelt menneske". Han var selv lidt af en "George Gearløs", og opfandt bl.a. en automatisk og akustisk styret vinduesåbner og et tog, som bragte sukkeret rundt til kaffegæsterne.

Jesper Kongshaug takkede Weber-juryen for prisen og lagde ikke skjul på, at han var glad for prisen på såvel sit fags' som egne vegne.

1. Lars Rosendahl fra dommerkomiteen overrækker Weber-lysprisen til Jesper Kongshaug.

2+3. Weber-prisvinderen med sit nyhvervede diplom.

